

Bokkerijders te Schaesberg

Na het oprollen van de eerste grote Schaesberg was het meest betrokken bij de eerste bende. In processtukken van de Schaesbergse schependraad worden 45 bendeleden genoemd, schrijven Ing. G. Ramaekers en Theo Passing in het goed gedocumenteerde boek *'De Woeste avonturen van de Bokkerijders'*. Aan dit boek zijn de bijzonderheden over de in Schaesberg terechtgestelde bokkerijders ontleend. Dat waren er 19, 11 op 16 september 1743 en 8 op 21 oktober 1743. Voor hun berechting zaten zij gevangen in het kasteel van Schaesberg, dat sedert de dood van baron Frederik Sigismund in 1733, waarmee de hoofdlinie van het adellijke geslacht Schaesberg uitstierf, onbewoond was. De vonnissen werden voltrokken bij het galgenbeumke, op een heuvel ten noordwesten van de Lichtenberg. Daar heeft ook een inmiddels verdwenen molen gestaan.

De eerste elf terechtgestelden waren: *Peter Caspar ter Koning* (Konig), (zie aldaar). Hij werd verbrand. Ter Koning was verantwoordelijk voor het verraden van veel "bendeleden". Bij de marteling op de pijnbank noemde hij meer dan honderd namen.

Michel Arets, die getrouwd was met Mergen Arets, eveneens uit Schaesberg, werd ook verbrand. Zijn zoon *Servaas Arets*, geboren te Schaesberg en gehuwd met Maria Melskens, een zuster van een bokkerijder, werd opgehangen.

Joannes Dircks, genaamd 'den Dok' was geboren te Nieuwenhagen maar woonde al tien jaren in Schaesberg. Hij was getrouwd met Gertrudis Arets, een dochter van de reeds genoemde Michel Arets. Hij werd gevierendeeld, een, naar de barbaarse maatstaven van die dagen voor zijn misdaden, gerechte straf. Want samen met zijn schoonmoeder, *Mergen Arets*, die geradbraakt werd, had hij de zuster van zijn vrouw, Christina geheten, gewurgd toen zij een onwettig kind van hem verwachtte.

Hendrik Pötgens, ongehuwd en handelaar in azijn, werd opgehangen. Dat was ook het lot van *Willem Peuskens*, getrouwd met Catharina Moor uit Nieuwenhagen.

Joannes Muyters, geboren te Heerlen, maar sedert 1731, wonende te Schaesberg en getrouwd met Catharina van den Esschen, werd verbrand. Zijn naamgenoot, de 17-jarige *Peter Caspar Muyters*, werd opgehangen. Beiden waren handelaar.

De 50-jarige *Joannes Dirxs*, geboren te Schinveld en wonende te Schaesberg, getrouwd met Maria Hanssen, werd verbrand.

En nummer elf, *Leonard Degens*, geboren te Heerlen en gehuwd met Gertrudis Werry uit Schaesberg, stierf door ophanging.

Op 21 oktober 1743 werden de terechtstellingen voortgezet. Anthoon Crijns en zijn broer Renier Crijns, beiden wever, werden opgehangen. Zij woonden in Palemig. Renier was getrouwd met Elisabeth Frederichs. Ook de 35-jarige Willem Wilms, dagloner en brandewijnstoker, geboren te

Scherpenseel en gehuwd met Elisabeth Ketels uit Palemig, stierf aan de galg. Dat gebeurde eveneens met Athoon Haselier, geboren te Merkelbeek en getrouwd met Gertruid Peuskens uit Schaesberg. Hij was 'messencrieëmer', handelaar in messen. Hetzelfde lot trof de 19-jarige vrijgezel Herman Cornips en Alexander van den Hoff, getrouwd met Odilia Beckers uit Schaesberg, die ook in messen handelde.

De beide laatste van de negentien ter dood gebrachte bokkerijders werden in Schaesberg veroordeeld maar elders terechtgesteld. Zij behoorden tot een viertal gevangenen, die uit het kasteel van Schaesberg wisten te ontsnappen. Het waren Gielis Vreuls, bijgenaamd 'Het Ventje', van beroep 'haarsnijder' en de 17-jarige Peter Heuts. Vreuls werd te Gulick gepakt en opgeknoopt. Heuts stierf aan de galg te Gangelt. De twee anderen ontsnapten, Willem Peuskens en Hendrik Pleytzers, zijn levenslang onvindbaar gebleven. De vele processen en het aantal terechtstellingen, die Bokkerijdersbende in de heerlijkheid Schaesberg plaats hadden, schijnen er de schrik in te hebben gebracht. Onder de leden van de tweede Bokkerijdersbende komt de naam Schaesberg niet voor.

Bron: Schaesberg in woord en beeld 1982.

Door Harrie Mulders ('t Bokske 3)